

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

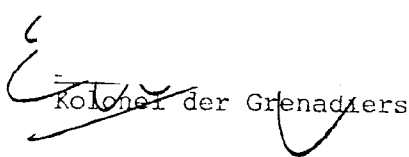
- Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/3454	08 september 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 64/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/3454, d.d. 08 september 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

64/92

(Afgesloten 081200 SEP 1992)

Bosnië-Herzegovina

De strijd in grote delen van Bosnië-Herzegovina blijft doorgaan. Er zijn nog steeds meldingen van artillerieduels en beschietingen door sluipschutters in en rond de hoofdstad Sarajevo, alhoewel de gevechten van wisselende intensiteit zijn. Ook zouden Servische troepen aanvallen blijven uitvoeren op Jajce in het midden van de republiek en Gradacac in het noordoosten, aanvallen die overigens door de Bosnische strijdkrachten zouden zijn afgeslagen.

Er blijft ook sprake van hevige strijd in het dal van de rivier Sava, die het noordelijke deel van de grens tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina vormt. De EG-waarnemersmissie maakt niet alleen melding van hevige artilleriebeschietingen aan weerszijden van de grens, maar ook van een concentratie van Kroatische en Bosnische strijdkrachten in het door de Kroaten gedomineerde gebied in het noorden van Bosnië-Herzegovina. Volgens de missie moet rekening worden gehouden met pogingen dit gebied gewapenderhand uit te breiden.

Bosnisch-Servische bevelhebbers maken melding van de infiltratie van Moslims uit West-Europa ter assistentie van de Bosnische Moslims. Het zou gaan om tenminste 1300 strijders van onder meer Koerdische, Algerijnse en andere Arabische afkomst. Een Kroatische bevelhebber in de omgeving van Zenica (ten noordwesten van Sarajevo) heeft de aanwezigheid van "islamitische extremisten" bevestigd en deze ervan beschuldigd conflicten tussen Kroaten en Moslims uit te lokken. Overigens lijkt het door de Serviërs genoemde aantal overdreven hoog.

Eerder deze week heeft de leiding van de Kroatische eenheden in het westen van Sarajevo de Bosnische strijdkrachten (die vooral uit Moslims bestaan) gesommeerd een aantal door Kroaten bewoonde voorsteden van Sarajevo uiterlijk op 7 september te ontruimen. Anders zou dit gebied met geweld worden "bevrijd". Ook hebben officiële Bosnische media melding gemaakt van afspraken tussen Servische en Kroatische bevelhebbers in het betreffende gebied. Dit past mogelijk in het kader van de groeiende onenigheid tussen Kroaten en Moslims over de toekomstige staatkundige ordening van Bosnië-Herzegovina. Het is echter ook niet uitgesloten dat de Kroatische order verband houdt met vrees voor Islamitisch extremisme in Bosnië-Herzegovina. Overigens zijn er geen aanwijzingen dat het door de Kroaten gestelde ultimatum inmiddels heeft geleid tot nieuwe confrontaties met de Moslims.

Op 3 september is een Italiaans vliegtuig met hulpgoederen voor Sarajevo ten zuidwesten van die plaats neergestort, vermoedelijk na te zijn getroffen door een luchtdoelraket. Het is niet duidelijk wie voor deze daad verantwoordelijk is. In het betreffende gebied zijn leden van alle drie etnische groeperingen actief, alsmede eenheden van de in Bosnië-Herzegovina geïnfiltreerde extreem-nationalistische Kroatische HOS-militie. Hoewel de Bosnische milities de verantwoordelijkheid voor deze aanval afwijzen en deze ook niet door de HOS is opgeëist, zouden vrijwel alle partijen feitelijk belang kunnen hebben bij een dergelijk incident. De Moslims zouden door provocatieve aanslagen kunnen proberen een grootschaliger militaire interventie uit te lokken dan tot op

heden voorzien is. De Serviërs zouden daarentegen juist een dergelijke interventie willen voorkomen door de risico's te benadrukken. Daarnaast is vermeldenswaard dat de leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, afgelopen week dreigde met nieuwe militaire initiatieven om de "westerse aanvoer van wapens naar de Bosnische strijdkrachten" te doorbreken. De HOS-militie streeft naar aansluiting van de "Kroatistische" gebieden bij Kroatië en verwerpt een vergelijk met zowel Moslims als Serviërs. De lokale Kroatische bevelhebbers hebben overigens wel toegegeven dat hun eenheden "bij vergissing" helikopters hebben beschoten die het Italiaanse vliegtuig zochten.

Op grond van dit incident zijn verdere hulpvluchten op Sarajevo opgeschort totdat meer duidelijkheid bestaat over de veiligheidsrisico's. Inmiddels heeft de SG van de VN, Ghali, aangekondigd de Veiligheidsraad te zullen vragen in te stemmen met luchtbescherming voor de hulpvluchten op Sarajevo.

Karadzic heeft positief gereageerd op de eis van de leiding van de vredesconferentie in Genève om de zware wapens van de Serviërs binnen een week onder VN-toezicht te concentreren. Zoals bekend had Karadzic reeds enkele weken geleden toegezegd dat dit zou gebeuren, maar was hieraan tot op heden niet voldaan. Karadzic heeft nu toegezegd dat alle zware wapens uiterlijk over twee dagen zullen zijn geconcentreerd rond drie plaatsen, te weten Sarajevo, Jajce en Bihac. Aanvankelijk was sprake van vier concentratieplaatsen, maar volgens Karadzic zijn er geen Servische zware wapens meer rond de vierde plaats, Gorazde. Overigens zijn de verklaringen van Karadzic in tegenspraak met de gemelde Servische offensieven rond Jajce en met zijn genoemde dreigementen met nieuwe gevechtshandelingen. Daarnaast is niet duidelijk in hoeverre de Servische strijdgroepen in Bosnië-Herzegovina gehoorzamen aan de bevelen van Karadzic. Vooralsnog bestaat er volgens VN-functionarissen nog geen zekerheid over de exacte posities van de Servische zware wapens, laat staan dat er al sprake is van VN-toezicht.

Volgens een recente publicatie in Jane's Defence Weekly schatten Amerikaanse inlichtingenbronnen de sterkte van de strijdende partijen in Bosnië-Herzegovina als volgt in:

- Het Bosnisch-Servische leger (voormalig JNA en Territoriale Organisatie) met ±35.000 man, 600 artillerievuurmonden en 300 tanks;
- Bosnisch-Servische milities, in totaal ±35.000 man, uitgerust met handvuurwapens en mortieren;
- De Bosnische Strijdkrachten, ±50.000 man (vooral Moslims), bewapend met handvuurwapens en een beperkt aantal artilleriestukken en tanks uit de inventaris van de voormalige Territoriale Verdediging;
- Reguliere Kroatische eenheden van ±35.000 man, met organieke uitrusting en commandostructuur;
- Bosnisch-Kroatische milities, maximaal 15.000 man, deels ondergebracht in de Kroatische Defensieraad (HVO), eveneens in het bezit van tanks, artillerie en mortieren.

Deze cijfers kunnen overigens niet accuraat worden geverifieerd, maar geven vermoedelijk een goede indicatie van de krachtsverhoudingen in Bosnië-Herzegovina.

Internationale vredesinspanningen

De top van de Niet-Gebonden Landen in Djakarta heeft het afgelopen weekeinde het Servische optreden tegen de Bosnische Moslims sterk veroordeeld. In de ontwerp tekst was slechts sprake van een algemene veroordeling van de vervolging, maar op aandringen van een aantal Islamitische landen werd expliciet melding gemaakt van de Servische verantwoordelijkheid. De "Joegoslavische"

delegatie verwierp de verklaring als eenzijdig. Overigens is de behandeling van een voorstel om "Joegoslavië" als lid uit te stoten verdaagd.

Servië/Montenegro

In het federale parlement zijn twee moties van wantrouwen tegen federaal premier Panic verworpen, nadat de socialistische partijen van Servië en Montenegro zich hiervan hadden gedistantieerd. Aanvankelijk leken de moties te zullen uitlopen op een confrontatie tussen Panic en de Servische president Milosevic, omdat zij betrekking hadden op de ontwikkelingen tijdens de Londense vredesconferentie. Daarbij was herhaaldelijk sprake van openlijke confrontaties tussen Panic en Milosevic. Kort nadien had Panic zelfs gezinspeeld op het aftreden van Milosevic, indien deze niet instemde met het resultaat van Londen. Hoewel Panic ook na het resultaat van de parlementsstemming benadrukte dat nu de "hele oude garde" diende af te treden, zijn er nog geen aanwijzingen over een daadwerkelijke ombuiging van de Servisch/Montenegrijnse politiek. Derhalve blijft de indruk bestaan dat Panic door Milosevic wordt gebruikt bij een poging zonder werkelijke concessies het internationale isolement van "Joegoslavië" te doorbreken. Het moet echter niet uitgesloten worden geacht dat Panic, met name door gebruik te maken van de media, een zekere populariteit kan ontwikkelen en zich op langere termijn kan opwerpen als een concurrent van Milosevic.

De organisatie van Hongaren in de voormalige autonome provincie Vojvodina heeft gewaarschuwd voor het voornemen van de Servische regering om Servische vluchtelingen uit Kroatië en Bosnië-Herzegovina onder te brengen in Vojvodina. De Hongaren stellen dat dit een poging vormt om ook in Vojvodina een "etnische schoonmaak" door te voeren. Dit zou volgens hen kunnen leiden tot de komst van tenminste 100.000 Hongaarse vluchtelingen naar Hongarije. Ook de Hongaarse minister van Buitenlandse Zaken Jeszensky heeft dit voornemen veroordeeld.

Kroatië

De EG-waarnemersmissie heeft de afgelopen week melding gemaakt van problemen met betrekking tot een groep van naar schatting 600 Moslims, afkomstig uit zowel Bosnië-Herzegovina als andere Europese landen, die in Kroatië zou zijn getraind door Kroatische militairen en vervolgens een poging heeft gedaan de door Moslims gedomineerde enclave rond Bihac in het westen van Bosnië-Herzegovina te bereiken. Bij het doorkruisen van de Krajina is het gekomen tot confrontaties met Servische ordetroepen, waarbij een aantal Moslims is gedood. Desondanks hebben de meesten hun doel bereikt. Dit incident onderstreept dat Moslims van elders hun geloofsgenoten in Bosnië-Herzegovina assisteren en daarbij worden gesteund door Kroatië. Het kan bovendien verstrekkende gevolgen hebben voor de uitvoering van het VN-vredesplan met betrekking tot Kroatië, omdat de autoriteiten van de Servische gebieden in Kroatië aan het gebeurde een argument kunnen ontleenen om hun demilitarisering uit te stellen.

Tegen deze achtergrond is vermeldenswaard dat beide partijen in ieder geval de geest van het vredesplan schenden. Reeds geruime tijd is vastgesteld dat Servische militairen formeel toetreden tot de lokale veiligheidsdiensten in de UNPA's om zich te onttrekken aan de verplichting tot demilitarisering van deze gebieden. De EG-missie heeft nu melding gemaakt van gevallen waarin leden van reguliere Kroatische militaire eenheden toetreden tot de politie, maar met behoud van hun uitrusting. Dit wijst erop dat zowel Serviërs als Kroaten rekening houden met mogelijke nieuwe gewapende confrontaties in en rond de UNPA's.

Een Kroatisch bevelhebber in de omgeving van Dubrovnik heeft verklaard dat zijn troepen op korte termijn een aanval zullen uitvoeren op JNA-eenheden in het uiterste zuiden van de republiek, tenzij deze binnen een week de bereidheid

uitspreken om zich terug te trekken. Zoals reeds eerder gemeld is recent overeenstemming bereikt over de praktische uitvoering van deze -in het VN-vredesplan voorziene- terugtrekking, maar met uitzondering van de landtong Prevlaka. De JNA weigert deze op te geven in verband met haar strategische ligging aan de monding van de baai van Kotor (Montenegro), waar de laatst overgebleven bases van de JNA-marine zijn gevestigd. Mogelijk beoogt Kroatië met genoemde uitspraken de JNA te dwingen tot uitvoering van het vredesplan. Deze uitspraken wijzen er echter op dat een heropleving van de gevechten ook in deze regio tot de mogelijkheden behoort.

Conclusie/voorzicht

In Bosnië-Herzegovina blijft sprake van Servische militaire acties. Deze staan haaks op uitspraken van Bosnisch-Servische leiders die wijzen op een zekere compromisbereidheid. Daarnaast zijn er aanwijzingen voor groeiende wrijvingen tussen Kroaten en Moslims. Tevens neemt het aantal meldingen van infiltraties van Moslims van buiten Bosnië-Herzegovina toe. De situatie in deze republiek zal vooralsnog gespannen blijven.

Ook in Kroatië blijft sprake van spanningen, die deels samenhangen met de situatie in Bosnië-Herzegovina, maar deels ook het gevolg zijn van onderling wantrouwen tussen Serviërs en Kroaten. Een heropleving van de gevechten in deze republiek is zeker niet denkbeeldig.